

УКРАЇНА І МІЖНАРОДНЕ КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

У статті зроблено спробу розкрити сутність пріоритетів держави, пов'язаних із розширенням участі України в європейському та світовому культурному співробітництві, з інтеграцією української культури у світовий культурний простір. Проаналізовано сучасний стан та перспективи міжнародного співробітництва, що сприяє запровадженню нових підходів до управління у галузі культури України.

Ключові слова: українська культура, світовий культурний простір, міжнародне культурне співробітництво.

Доманская Елена Анатольевна, кандидат культурологии, доцент кафедры журналистики Открытого университета развития человека "Украина"

Украина и международное культурное сотрудничество

В статье предпринята попытка раскрыть сущность приоритетов государства, связанных с расширением участия Украины в европейском и мировом культурном сотрудничестве, с интеграцией украинской культуры в мировое культурное пространство. Проанализировано современное состояние и перспективы международного сотрудничества, которое способствует внедрению новых подходов к управлению в области культуры Украины.

Ключевые слова: украинская культура, мировое культурное пространство, международное культурное сотрудничество.

Domanska Olena, Ph.D. (Cultural Studies), Associate Professor, Chair of Journalism, Open University of Human Development "Ukraine"

Ukraine and the International Cultural Cooperation

In this article the attempt to expose the essence of the strategic priorities of the state connected with the expansion of the participation of the Ukraine in the European and the world cultural cooperation, with the integration of the Ukrainian culture into the world cultural area is undertaken. The analysis of the modern state and prospects of the international cooperation which is instrumental in introduction of the new going near a management in area of the Ukrainian cultural area is done.

The main goal of the research is a searching of a new perspective in the conceptualization of the state strategic priorities concerning the enlargement of the participation of Ukraine in the European and international cultural cooperation.

One of the priorities of state cultural policy is to expand the participation of Ukraine in the European and international cultural cooperation. The positive trend has become the facilitation of the cooperation between Ukraine and various international institutions through international agreements, international programs and projects, as the cultural organizations and public authorities.

It is stated that the implementation of Ukraine participation in European and international cultural cooperation is possible under conditions of active politically significant cultural initiatives of an international character; initiation activities with Ukrainian art group exhibition of Ukrainian art festivals Ukrainian cinema abroad, etc. Particularly, Ukraine's participation in the program of UNESCO, accessing to the intellectual capacity of borrowing and useful experience, possibility of the using of material resources for the state of international action along the lines of UNESCO, offers opportunities for domestic cultural professionals to participate in international events, receive grants, scholarships, scientific and technical information, consultation. The most important part of the international cooperation of Ukraine in cultural sphere is the active cooperation with the European Union according the agreement on association.

Among other areas of international cultural cooperation between Ukraine we have such as the following: forming capability of the system of cultural cooperation between Ukraine and foreign countries by joining the international agreements and direct connections between cultural and art institutions in other countries; participation in international and intergovernmental organizations; active penetration of Ukrainian cultural and artistic environment in world culture; state support for the implementation of the most significant cultural initiatives of an international character; the promotion of the participation of Ukraine in international exhibitions and competitions; cultural and artistic activities in areas where Ukrainian; assistance the cultural and information centers as part of diplomatic missions of Ukraine; the creation of a database of lost and illegally moved from Ukraine cultural values, work on their return; providing cultural cooperation with foreign Ukrainians.

The international cultural cooperation, which is one of the important directions of the Ministry of Culture of Ukraine, its international activity corresponded to the direction of state foreign policy of Ukraine and implemented within the law are analyzed. To fulfill these tasks needed the formation and development of the international legal framework in the field of culture, planning and coordination of activities with the implementation of international agreements; and organization of international events in Ukraine and abroad, ensuring the participation of Ukraine in the projects and programs of international organizations; participation in international communication events (conferences, seminars, round tables); the supporting of international bilateral commissions; promoted a positive image of Ukraine in abroad.

The process of Ukraine joining several international agreements, stages of the project "Intercultural cities: governance and policies for various communities," the initiatives of the EU "Eastern Partnership" are analyzed.

One of the important issues of international cultural cooperation is defined as the involving of Ukrainian culture to the world cultural space. It is stated that the new political and socio-cultural reality intensified and diversified ways of integrating Ukraine into the global cultural space, provided a presentation of Ukrainian culture and art as separate, independent events, allow Ukrainian artists to write their own creative achievements in the modern world artistic process, gained a qualification to the World art-thought and recognition of ordinary viewers.

Keywords: Ukrainian culture, international cultural area, international cultural cooperation.

Актуальність проблеми детермінована початком демократичних перетворень в Україні, коли відкрились перспективи самостійно розвивати шляхи інтеграції у світовий культурний простір. Саме за роки незалежності почала активно здійснюватися зовнішня культурна політика, були розроблені нормативно-правові засади міжнародної культурної взаємодії, укладені численні угоди із зарубіжними країнами та міжнародними організаціями, а також сформований механізм їх реалізації. На відміну від усталеної в колишньому СРСР авторитарно-бюрократичної системи міжнародного культурного співробітництва відбувається процес її трансформації у нову систему, яка ґрунтується на загальнолюдських цінностях та національних інтересах.

Об'єктом дослідження виступає сучасна практика національної державної культурної політики. Предмет дослідження – міжнародний аспект національної державної культурної політики.

Проблематика набула віддзеркалення у працях В. Андрущенка, О. Антонюка, С. Безклубенка, Ю. Богуцького, О. Гриценка, І. Дзюби, В. Дудника, В. Ковальського, А. Колодій, А. Монової, В. Лісового, В. Нікітіна, Л. Новохатька, С. Пахлової, В. Рожка, В. Скуратівського, В. Трошинського, С. Чукут та ін.

Мета дослідження. Автор статті знаходить свій ракурс у концептуалізації стратегічних пріоритетів держави, пов'язаних із розширенням участі України в європейському та світовому культурному співробітництві.

Одним із пріоритетів державної культурної політики є розширення участі України в європейському та світовому культурному співробітництві. У такому контексті ст. 33 Закону України "Про культуру" від 14.12.2010 р. № 2778-VI, наголошуючи на державному сприянні міжнародному культурному співробітництву, відзначає, що "заклади культури незалежно від підпорядкування, форми власності та організаційно-правової форми, професійні творчі працівники, окремі громадяни мають право самостійно укладати договори (контракти) з іноземними фізичними та юридичними особами про форми співробітництва у сфері культури, брати участь у роботі відповідних міжнародних організацій та фондів, провадити зовнішньоекономічну діяльність у сфері культури відповідно до законодавства" [1].

Україна є членом таких міжнародних організацій, як Рада Європи, ЮНЕСКО, СНД, ОЧЕС, ГУАМ, ОБСЄ тощо, а також учасницею різних міжнародних проектів, реалізація яких сприяє розбудові міжнародних контактів на різних рівнях та в різних галузях культури. Позитивною тенденцією стало посилення співробітництва України з різними міжнародними інституціями, зокрема через міжнародні договори та міжнародні програми і проекти, в яких беруть участь як організації культури, так і державні органи влади. Реалізація участі України в європейському та світовому культурному співробітництві можлива також за умов активного здійснення політично значущих культурних ініціатив міжнародного характеру; ініціювання за кордоном заходів за участю українських мистецьких колективів, виставок українського мистецтва, фестивалів українського кіно, круглих столів. Зокрема, участь України у програмній діяльності ЮНЕСКО, крім доступу до інтелектуального потенціалу організації та запозичення корисного досвіду, дає можливість використовувати матеріальний ресурс для проведення в державі міжнародних заходів по лінії ЮНЕСКО, відкриває можливості вітчизняним фахівцям у галузі культури брати участь у міжнародних заходах, отримувати гранти, стипендії, науково-технічну інформацію, консультативну допомогу. Така співпраця важлива не лише для розвитку міжнародного співробітництва, а й для підтримки професійного рівня вітчизняної гуманітарної сфери. Провідною постійно діючою та координуючою інституцією України з таких питань є Національна комісія у справах ЮНЕСКО як спеціалізована установа ООН, міжвідомчий орган при Міністерства закордонних справ України, створений Указом Президента України від 26.03.1996 р.

Найважливішою складовою міжнародного співробітництва України у сфері культури є й активна співпраця із Європейським Союзом у рамках досягнутих домовленостей про асоціацію. Метою поглиблення співробітництва України з ЄС у культурному секторі є не лише налагодження культурних обмінів та діалогу, а й зміна системи й підходів до управління у цій галузі, які б базувались на засадах демократії, визнання культурних прав і свобод.

Розвиваючи міжнародне культурне співробітництво, Україна, її політичні інститути передусім спрямовують свою діяльність на адаптування національного законодавства до відповідних міжнародних правових документів у культурній сфері. Серед інших напрямів міжнародного культурного співробітництва України основними є такі: формування дієздатності системи культурного співробітництва України із зарубіжними країнами шляхом укладання міжнародних договорів та прямих зв'язків між культурно-мистецькими установами інших країн; участь у роботі міжнародних та міждержавних організацій; активне проникнення українського культурно-мистецького середовища у світове культурне життя; надання державної підтримки реалізації найбільш значущих культурних ініціатив міжнародного характеру; сприяння участі представників України у міжнародних виставках і конкурсах; проведення культурно-мистецьких заходів у місцях компактного проживання українців; сприяння роботі культурно-інформаційних центрів у складі дипломатичних установ України; завершення створення бази даних про втрачені та незаконно переміщені з України культурні цінності, роботу з їх повернення; забезпечення культурної співпраці із закордонним українством.

Для усвідомлення європейського досвіду побудови культурної політики важливим є розкриття основних правових підстав для здійснення врядування (управління) у галузі культури в Європейському Союзі. Так, сьогодні діяльність Європейського Союзу у сфері культури регулюється ст. 167 Розділу

"Культура" Договору про функціонування Європейського Союзу, більш відомого як "Лісабонський договір". Відповідно до цього договору Європейський Союз доповнює культурну політику держав-членів у різних напрямках, наприклад, збереження європейської культурної спадщини, налагодження співробітництва між культурними інституціями різних країн, а також сприяння посиленню творчої роботи [3]. Договір про ЄС надає велике значення культурі. Так, Союз має поважати своє культурне та мовне розмаїття й забезпечувати захист і подальше збагачення культурної спадщини Європи (Ст. 3 Консолідованої версії Договору про ЄС). Крім того Договір про ЄС визначає сфери компетенції Союзу у секторі культури, зокрема вживати дії для підтримки, координації та доповнень дій держав-членів у сфері культури. Це означає, що у ЄС відсутня спільна політика у сфері культури, оскільки вона належить безпосередньо до компетенції держав-членів. Разом з тим Договір про ЄС встановлює принципи для реалізації культурної політики в ЄС, що включає зміст та процедуру прийняття рішень у цій сфері. Зокрема, у Договорі про ЄС наголошується на важливості заохочення держав-членів до співпраці у різних секторах культури як в середині ЄС, так і з третіми країнами (до яких відносяться усі країни, які не є державами-членами або кандидатами на вступ) та міжнародними організаціями, зокрема з Радою Європи [3].

Важливого значення для гарантування культурних прав набуває також "Хартія основоположних прав Європейського Союзу", дотримання принципів і свобод якої є обов'язковими для Союзу згідно з Договором про ЄС. Так, Хартія визначає, що мистецтво та наукові дослідження не можуть обмежуватись, а ЄС має поважати культуру, релігії та мовне різноманіття [4].

Механізмом реалізації завдань і цілей Європейського Союзу у сфері культури є запровадження Європейським Союзом відповідних програм. Так, після набрання чинності Маастрихтського договору (1993), Європейський Союз започаткував надання грантів у секторі культури через Європейський Соціальний Фонд, Європейський Фонд Регіонального розвитку. Пріоритетними напрямками підтримки культурної діяльності стали заходи щодо збереження культурної спадщини, розвитку мистецтва і літератури тощо.

Європейською Комісією з 2013 р. реалізовувалася програма "Культура", яка сприяла міждержавному руху культурних продуктів, працівників культури та налагодженню міжкультурного діалогу. У рамках програми здійснювалися й спільні із Радою Європи регіональні проекти – "Київська ініціатива" та "Інтеркультурні міста", ініціатором та учасницею яких стала Україна. Зокрема, програма "Київська ініціатива", що реалізується разом з країнами-партнерами (Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова), віддзеркалює питання культури, спадщини, захисту навколишнього середовища та містобудування в їхньому взаємозв'язку, а також сприяє формуванню міжсекторного підходу до управління культурою та культурною спадщиною за допомогою багатостороннього регіонального співробітництва. Програмою з цією метою передбачені щорічні семінари за участю міжнародних експертів з питань формування культурної політики на регіональному та місцевому рівнях, а також налагодження культурного партнерства, учасниками яких є як представники державного сектору, так і місцевих громад [9].

З метою налагодження діалогу ЄС зі східними партнерами та посилення регіонального культурного співробітництва Європейською Комісією запроваджено "Культурну програму Східного Партнерства на 2011–2014 роки" (Eastern Partnership Cultural Programme). Учасниками цієї програми є Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Молдова та Україна. Завданнями Програми є надання технічної підтримки органам культури у здійсненні реформування культурної політики та удосконалення законодавчої бази; здійснення підтримки у підвищенні публічного доступу до культурних ресурсів, посиленні культурного співробітництва й обмінів на різних рівнях, збереженні та поширенні культурної спадщини, запровадженні стратегічного менеджменту в галузі культури тощо. Важливо зазначити, що "Культурна програма" зосереджує увагу на посиленні діалогу між державою і громадянськістю, а також участі міністерств культури у її реалізації [9].

Міжнародне культурне співробітництво є одним із важливих напрямків роботи Міністерства культури України. Міжнародна діяльність Міністерства відповідає напрямкам державної зовнішньої політики України і реалізується в рамках чинного законодавства. Мінкультури України забезпечує виконання таких головних завдань у міжнародній сфері: активізація процесу євроінтеграції України; підтримка і розвиток міжкультурного співробітництва; участь України в міжнародних організаціях; поширення присутності України у міжнародному культурному просторі та покращення міжнародного іміджу України; відзначення 200-річчя від дня народження Т. Шевченка [12, с. 95].

На виконання цих завдань здійснювалося формування і розвиток міжнародної нормативно-правової бази у сфері культури, планування та координація заходів з реалізації міжнародних договорів; організація та проведення міжнародних заходів в Україні та за кордоном, забезпечення участі України у проектах та програмах міжнародних організацій; участь у міжнародних комунікативних заходах (конференціях, семінарах, круглих столах); забезпечення роботи міжнародних двосторонніх комісій; сприяння формуванню позитивного іміджу України за кордоном. Мінкультури України проводить значну роботу з розроблення, укладання та виконання двосторонніх договорів у сфері культури. Так, на сьогоднішній день вже існує договірна база культурного співробітництва із 55 державами (близько 82 чинних двосторонніх договорів) [12, 95]. Ці угоди визначають напрямки та принципи співпраці у культурно-мистецькій сфері. Залежно від оперативних потреб на короткотерміновий термін укладаються протоколи, плани дій, програми співробітництва, що мають на меті поглиблення співпраці в певній конкретній галузі культури.

У 2013 р. було підписано Програми співробітництва між Міністерством культури України і Міністерствами культури Республіки Вірменія, Республіки Сербія та Китайської Народної Республіки, а також Протоколи намірів щодо спільного відзначення 200-річчя від дня народження Т. Шевченка в рамках проведення у 2014 р. Днів культури України в Казахстані та у Литовській Республіці. У процесі опрацювання перебуває ще 8 міжурядових угод (з урядами Австрії, Алжиру, Об'єднаних Арабських Еміратів, Італії, Катару, Кувейту, Мальти, Шрі-Ланки) та 7 міжвідомчих договорів (з відповідними установами Білорусі, Грузії, Киргизії, Кіпру, Куби, Мексики, Румунії) [12, 95]. Мінкультури України виступає координатором 9 міжнародних комісій (підкомісій, комітетів) – про співпрацю між Україною та КНР, Польщею, ФРН, Росією, Румунією, Словацькою Республікою, Угорщиною [12, 99].

Триває процес приєднання України до низки міжнародних договорів. Забезпечено набуття чинності для України Рамкової конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства (Закон України "Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства" від 19.09.2013 р.) та приєднання України до Угоди про Раду з гуманітарного співробітництва держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав 2006 р. (Указ Президента України від 19.06.2013 р.). Розпочато процес приєднання України до Договору про створення Міждержавного фонду гуманітарного співробітництва держав-учасниць СНД та рішення Ради глав держав СНД про Міждержавну програму "Культурні столиці Співдружності" [12, 95–96].

У форматі регіональної програми Ради Європи "Київська ініціатива", включеної до Плану дій Ради Європи для України на 2011–2014 рр. в рамках головування України в Комітеті Міністрів Ради Європи 26–27 травня 2011 р. відбулася Ялтинська конференція "Київська ініціатива" і "Східне партнерство" – співробітництво та взаємодія". Це спільний захід Міністерства культури України та Секретаріату Ради Європи, який мав на меті підкреслити роль культурної спадщини, як засобу сприяння міжкультурному діалогу, соціальній згуртованості, соціально-економічному розвитку місцевих громад, регіональному співробітництву та партнерству. В форматі роботи конференції відбулася презентація української версії "Білої книги з міжкультурного діалогу", а також обмін думками щодо практичного втілення її основних положень шляхом реалізації низки програм та проектів, зокрема через міжнародний проект "Інтеркультурні міста" [10, 69–70]. Починаючи з травня 2014 р., передбачена реалізація спільного проекту Ради Європи та Європейської Комісії "Урбаністичні стратегії в історичних містах, скеровані громадами" (проект COMUS). Метою проекту COMUS є сприяння національним і місцевим органам влади у здійсненні стратегічного оновлення та забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку малих і середніх історичних міст та околиць шляхом реабілітації та розширення можливостей використання об'єктів культурної спадщини. У жовтні 2013 р. у Німеччині (м. Регенсбург) відбулася попередня зустріч з нагоди презентації майбутнього спільного проекту, участь у якій взяв представник Міністерства культури України [12, 98].

Відповідно до Плану дій Ради Європи для України на 2008–2011 рр., у партнерстві з Центром розвитку "Демократія через культуру" Мінкультури України здійснювало реалізацію проекту "Інтеркультурні міста: управління та політика щодо різних громад". Цей проект здійснюється у співпраці з територіальною громадою міста Мелітополь, в якому мешкають представники майже 100 національностей, і має на меті розроблення моделі міської модернізації та збільшення потенціалу міста в сфері розвитку, інвестицій та туризму за допомогою інноваційних інтеркультурних проектів. Пілотна фаза програми "Інтеркультурні міста: управління та політика щодо різних громад" завершилася випуском посібника "Міжкультурні міста. До моделі Інтеркультурної інтеграції", в якому розглянуто новий підхід до формування політики місцевого розвитку та проаналізовано показники міст-учасників, зокрема, українського міста Мелітополь. Мелітополь став єдиним українським учасником пілотного проекту Ради Європи "Інтеркультурні міста" поряд із містами Великобританії, Німеччини, Італії, Швейцарії, Норвегії, Голландії, Польщі, Сербії, Росії, Греції, Франції [10, 69].

З 2011 р. розпочалася нова стадія втілення програми, розрахована на 2011–2014 рр. Європейська мережа інтеркультурних міст розширилася до 21 учасника, охопивши територію від Дубліна до Іжевська. На сьогодні створено національні мережі міст Італії, України та Іспанії. Українська платформа інтеркультурних міст була офіційно створена шляхом підписання Меморандуму під час міжнародного семінару "Інтеркультурні міста: управління та політика щодо різних громад", що відбувався 29–30 березня 2011 р. в Києві. У роботі семінару взяли участь представники Італії, Росії, Киргизії, Азербайджану, Вірменії та малих міст України. Кожен з них поділився своїм унікальним досвідом участі національних громад, окремих громадян та органів місцевої влади у формуванні національної політики своїх міст. Для забезпечення виконання даного Меморандуму сторони домовились створити Робочу групу, яка збиратиметься не рідше ніж двічі на рік в одному із міст-учасників платформи, запрошуючи на ці зібрання партнерів та експертів з Ради Європи та ЄС. Координатором дій з виконання цього Меморандуму є Центр розвитку "Демократія через культуру". 8–9 вересня 2011 р. міста-учасники української мережі провели робочу та інформаційну зустріч в м. Южне (Одеська обл.), на якій було ухвалено план дій на наступний рік, презентовано сайт www.mode!21.in.ua, присвячений переважно цій програмі, проаналізовано діяльність партнерських мереж в Італії та Іспанії [10, 69–70].

У червні 2012 р. у рамках проекту Ради Європи та Європейського Союзу "Інтеркультурні міста" в місті Луцьк проходив "Перший Форум інтеркультурних міст: Українська платформа змін". У заході взяли участь представники восьми міст України: Києва, Івано-Франківська, Житомира, Мелітополя,

Хмельницького, Вінниці, Южного, Прилук, а також гості з європейських міст Любліна, Торуня, Жешува та Лісабона [11, 75].

Крім того, з метою виконання головних цілей і завдань ініціативи ЄС "Східне партнерство" у 2012–2013 рр. була здійснена низка заходів: Міністерством економічного розвитку і торгівлі України було зареєстровано проект "Бюро моніторингу та Інституційного розвитку програми Східного партнерства з питань культури" (RMCB Unit), бюджет якого становить 2 998 800 євро; організовані міжнародні семінари та конференції в Києві, Брюсселі, Тбілісі і т. ін. [11, 75–76].

У жовтні 2013 р. в Україні було проведено Регіональний семінар з практичної імплементації "Конвенції ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження", присвячений питанням імплементації у країнах Східного Партнерства, участь у якому взяли представники Європейської Комісії, ЮНЕСКО, Ради Європи, міністерств з питань культури та з питань закордонних справ, інших державних і недержавних інституцій країн Східного Партнерства, а також держав-членів ЄС, зокрема Литви, Німеччини, Австрії, Румунії, Болгарії. Упродовж 2013 року також відбувалась активна співпраця з Бюро моніторингу та інституційного розвитку програми Східного партнерства "Культура" у рамках циклу семінарів з обміну досвідом у сфері культурної політики, що відбувались у м. Кишинів (Молдова), м. Горі (Грузія), м. Алушта (Україна) [12, 96–97].

Одним із важливих питань міжнародного культурного співробітництва є залучення української культури до світового культурного простору. У такому ракурсі важливим напрямом роботи Мінкультури України є організація і проведення Днів культури за кордоном, а також концертів, виставок, майстер-класів тощо. Скажімо, у 2011 р. була забезпечена участь представників України у таких важливих міжнародних культурних заходах, як 54-а Венеційська бієнале (Італія), пісенний фестиваль "Слов'янський базар у Вітебську" (Білорусь), міждержавна виставка, присвячена 20-річчю СНД у Москві (Росія). Відбулися Дні культури України у Білорусі, Туркменістані, Ізраїлі, Македонії. В Україні проведено Дні культури Вірменії, В'єтнаму, Ізраїлю та Китаю. У травня 2011 р. в Республіці Польща (м. Познань, м. Лешно) відбувся ІV Фестиваль культури "Українська весна". участь у якому, зокрема, брав Муніципальний камерний хор "Київ". У рамках головування України в Комітеті Міністрів Ради Європи у жовтня 2011 р. у концертному залі "Швейцер" Палацу музики та конгресів, м. Страсбург (Франція) відбувся концерт за участю камерного оркестру "Академія" Львівської Національної музичної академії ім. М. Лисенка, а у листопаді – урочисте відкриття фотовиставки "Києво-Печерська Лавра – Святиня України" та презентація факсимільного видання Пересопницького Євангелія і т. ін. [10, 70–71].

У 2012 р. загалом було погоджено 148 виїздів за кордон творчих колективів та окремих виконавців, які працюють у підприємствах, установах, організаціях, що належать до сфери управління Міністерства культури України Крім того, в Україні проведено дні культури Азербайджану, Македонії, Туркменистану, а дні культури України – у Вірменії і Таджикистані тощо [11, 78–79].

Серед культурно-мистецьких акцій, проведених Мінкультури України в 2013 р. і покликаних сприяти підвищенню ступеню привабливості України на світовій культурній арені, варто відзначити: Серед концерт, присвячений річниці з дня народження Т. Шевченка в Національному культурному центрі України у Москві, у 55-й Міжнародній виставці сучасного мистецтва "Венеційська бієнале", дні культури України в Туркменістані (м. Ашгабат), Ліванській Республіці (м. Бейрут), Азербайджані (м. Баку), Таджикистані (м. Душанбе), Ізраїлі (мм. Кармель, Хайфа, Ацод, Беер-Шева), у Турції (мм. Анкара, Ескішехір); дні азербайджанської музики та дні культури Казахстану в Україні [12, 96].

Центральною у міжнародній культурній політиці 2014 р. стала реалізація плану заходів з відзначення 200-річчя від дня народження Т. Шевченка. Стратегічними пріоритетами у сфері міжнародного культурного співробітництва України найближчим часом стане: популяризація України як місця проведення міжнародних мистецьких заходів; залучення іноземних інвестицій у проекти в галузі культури; сприяння отриманню технічної і фінансової допомоги від міжнародних та європейських інституцій; заохочення іноземних митців і мистецьких структур до реалізації двосторонніх заходів на території України тощо.

Отже, нова політична і соціокультурна реальність активізувала та урізноманітнила шляхи інтеграції України у світовий культурний простір, забезпечила презентацію української культури та мистецтва як самостійного, самобутнього явища, дозволила українським митцям вписати власний творчий доробок у сучасний світовий художній процес, отримати кваліфікаційну оцінку світової мистецтвознавчої думки і визнання рядових глядачів.

Література

1. Про культуру : Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>
2. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 р. № 682 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>
3. Договір про функціонування Європейського Союзу [Treaty of Lisbon] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm.
4. Хартія основоположних прав Європейського Союзу [Charter of Fundamental Rights of the European Union] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm>

5. Антонюк О. В. Діаспора / О. В. Антонюк // Культурологічний словник / за ред. В. І. Рожка, О. В. Антонюка. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. – С. 117–119.
6. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько / за ред. Ю. П. Богуцького. – К. : Знання, 2007. – 679 с.
7. Дудник В. О. Взаємозв'язок загальнонаціонального культурного простору з національною ідентичністю у контексті глобалізаційних світових процесів [Електронний ресурс] / В. О. Дудник. – Режим доступу : http://knmau.com.ua/chasopys/16_NBUV/docs/16_Doudnyk.pdf
8. Дудник В. О. Інтеграція української культури у світовий культурний простір [Електронний ресурс] / В. О. Дудник. – Режим доступу : http://knmau.com.ua/chasopys/17_NBUV/docs/02_Doudnik.pdf
9. Пахлова С. Є. Європейські тенденції в культурній політиці України [Електронний ресурс] / С. Є. Пахлова. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=420>
10. Реалізація державної політики у галузі культури : Аналітичний звіт Міністерства культури України за 2011 рік / Міністерство культури України. – К., 2012. – 80 с.
11. Реалізація державної політики у галузі культури : Аналітичний звіт Міністерства культури України за 2012 рік / Міністерство культури України. – К., 2013. – 83 с.
12. Реалізація державної політики у галузі культури : Аналітичний звіт Міністерства культури України за 2013 рік / Міністерство культури України. – К., 2013. – 103 с.

References

1. Pro kulturu : Zakon Ukrainy vid 14.12.2010 r. № 2778-VI [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>
2. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy spivpratsi iz zakordonnyimi ukraintsiamy na period do 2015 roku : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.07.2012 r. № 682 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.zakon1.rada.gov.ua>
3. Dohovir pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu [Treaty of Lisbon] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_en.htm.
4. Khartiia osnovopolozhnykh prav Yevropeiskoho Soiuzu [Charter of Fundamental Rights of the European Union] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm>
5. Antoniuk O. V. Diaspora / O. V. Antoniuk // Kulturolohichni slovnyk / za red. V. I. Rozhka, O. V. Antoniuka. – K. : NMAU im. P. I. Chaikovskoho, 2011. – S. 117–119.
6. Bohutskyi Yu. P. Ukrainska kultura v yevropeiskomu konteksti / Yu. P. Bohutskyi, V. P. Andrushchenko, Zh. O. Bezvershuk, L. M. Novokhatko / za red. Yu. P. Bohutskoho. – K. : Znannia, 2007. – 679 s.
7. Dudnyk V. O. Vzaiemozviazok zahalnonatsionalnogo kulturnoho prostoru z natsionalnoiu identychnistiu u konteksti hlobalizatsiinykh svitovykh protsesiv [Elektronnyi resurs] / V. O. Dudnyk. – Rezhym dostupu : http://knmau.com.ua/chasopys/16_NBUV/docs/16_Doudnyk.pdf
8. Dudnyk V. O. Intehratsiia ukrainskoi kultury u svitovyi kulturnyi prostir [Elektronnyi resurs] / V. O. Dudnyk. – Rezhym dostupu : http://knmau.com.ua/chasopys/17_NBUV/docs/02_Doudnik.pdf
9. Pakhlova S. Ye. Yevropeiski tendentsii v kulturnii politytsi Ukrainy [Elektronnyi resurs] / S. Ye. Pakhlova. – Rezhym dostupu : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=420>
10. Realizatsiia derzhavnoi polityky u haluzi kultury : Analitichnyi zvit Ministerstva kultury Ukrainy za 2011 rik / Ministerstvo kultury Ukrainy. – K., 2012. – 80 s.
11. Realizatsiia derzhavnoi polityky u haluzi kultury : Analitichnyi zvit Ministerstva kultury Ukrainy za 2012 rik / Ministerstvo kultury Ukrainy. – K., 2013. – 83 s.
12. Realizatsiia derzhavnoi polityky u haluzi kultury : Analitichnyi zvit Ministerstva kultury Ukrainy za 2013 rik / Ministerstvo kultury Ukrainy. – K., 2013. – 103 s.

УДК 1:316.3+340.12

Ковальова Галина Павлівна

кандидат культурології, старший викладач
кафедри культурології та медіа комунікацій
Харківської державної академії культури
e-mail: gallakovv@gmail.com

ПРАВОВЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК МОЖЛИВІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ІДЕАЛУ

Розкрито сутність, специфіку та роль правового суспільства як ідеалу суспільного розвитку. Визначаються умови та можливість практичної реалізації правового суспільства. Доводиться, що ідеал правового суспільства є історично мінливою моделлю суспільної ідеології, орієнтиром належного і метою розвитку правової культури, що має розумітися як нескінчений поступовий процес поліпшення суспільного устрою шляхом утвердження прав людини та верховенства права.

Ключові слова: правове суспільство, правовий ідеал, суспільний ідеал, справедливість, верховенство права, суб'єкт права.